

ADOMAS MICKEVIČIUS

**Konradas
Valenrodas**

wolnelektury.pl

FUNDACJA
nowoczesna
Polska

ADOMAS MICKEVIČIUS

Konradas Valenrodas

PASAKA IŠ LIETUVIŠKŲ IR PRŪSIŠKŲ NUSIDAVIMŲ

TĒLUM. NIEZNANY

Lietuviškas šūpinys/ Iš svetimų skanskonių¹ ant naudos/ broliams lietuviams pataisytas.

Nameliai mano mieli,/ Man visur patogu;/ Bet niekur nėra tiek laimes,/ Kaip po jūsų stogu.

INEIGA²

Jau šimtas metų baigės, kaip Kryžiokai
Kraujais pagonių braidydami truko;
Po jungu kaklą nulenkė Prūsokai,
Ar, likę žemę, su gyvasčia³ spruko;
Vokietis vidams tuos sūnus nelaimės
Gaudė ir žudė pagonis dėl baimės.

Nemuns Lietuvius nuo Kryžiuokų dalo⁴:
Ant vieno krašto blizga šventinyčios
Ir užia girios ruimingos⁵ be galo;
Ant antro krašto kryžius ant bažnyčios
Galvą auksinę debesyse remia,
Rankas išskietęs ant Lietuvos gojų⁶,
Lig geisdams visą Palemono žemę,
Gleby suėmęs, paverst sau po kojų.

Šiapus lietuviai, subėgę ant mūšio,
Meškiniuos rubuos, su kepurėms lušio,
Kilpinėms rankoj ir pilnu saidoku⁷,
Budriai daboja ant žingsnių kryžiokus.
Anoj vėl pusėj, ant kriaušės pas srovę,
Tiktai kryžiokas kaip įbestas stovi,
Akims meruodams priešininkų vietą⁸,
Kalba rožančių ir taiso muškietą⁹.

Abidvi šalys stovi ant sargybos.
Ir taip ans Nemuns, kurs dėl vaišinimo
Glausdavo kitkart broliškas sodybas,
Dabar jau stojos slenksčiu papuolimo;

¹skanskonis — skanėstas, gardumynas. [przypis edytorski]

²ineiga — dab.: įžanga. [przypis edytorski]

³gyvastis — gyvybė. [przypis edytorski]

⁴dalo — trump. nuo dalijo; skyrė. [przypis edytorski]

⁵ruimingas — erdvus, platus. [przypis edytorski]

⁶gojus — nedidelis miškas, giraitė. [przypis edytorski]

⁷saidokas — strėlių ar akmenų svaidomasis lankas. [przypis edytorski]

⁸priešininkų vietą — čia: priešininkų vietoje. [przypis edytorski]

⁹muškietą — senovinis dagtimi uždegamas šautuvas. [przypis edytorski]

Nei vienas šiandien be prapulties pelno¹⁰
Negali peržengt rubežiaus¹¹ smertelno¹².
Tiktai spurguota¹³ apinio šakele,
Patraukta Prūsų žilvičio¹⁴ gražybe,
Drąsiai kaip pirma pratiesia rankelę
Ir, persiritus per srovės gilybę
Žolių viršūnėms ir šakoms karklino,
Ant svet' mo krašto mielą apkabina.
Tik senu būdu lakštangėlės Kauno
Gojuose Prūsų seseres aplanko;
Liuosios¹⁵ ir linksmos, ant stiebelio liauno¹⁶
Supamos tikiai nematoma ranka,
Leidžia balselius per gires ir gojus,
Geisdamos liūdnuos palinksmint artojus.

O žmonės? Žmonės paplūdo kraujuose,
Iškilo vaidas, vienybė pražuvo,
Kartais tik meilė, kaip paukštelis liuosi.
Dar juos suglaudžia. Tokia duja¹⁷ buvo.

Nemune biednas¹⁸! Greit per srovę tavo
Su ugnies kardu trauks minės plešikų
Ir linksmus gojus, kur gegės kukavo,
Apuogs nuo grožės žaliųjų vainikų.
Trenksmas paukštelį išbaidys iš sodo
Ir vis, kas yra tavo meilės verta,
Vis, kur noturos¹⁹ ryšiai pasirodo,
Žmogaus piktybė sunaikins iš karto.
Tik veidaliotas²⁰ prieš norą piktųjų
Suglaus giesmelį širdis milinčiųjų.

I

RINKIMAS VADO

Marijburgo varpai suskambėjo,
Trenkė armotai²¹, bubnai sudrebėjo;
Išpuolė diena kryžiokams prakilna²²:
Visi komtūrai susirinko mieste,
Meldžias su širdžia pajautimo pilna,
Idant²³ jų ūmus²⁴ Dievs teiktus apšviesti
Dėl išrinkimo sav gadniausio²⁵ vado,
Nes perdetinį šiandien kelti žada.

¹⁰*prapultis* — sen. pražūtis. [przypis edytorski]

¹¹*rubežius* — siena, užsienis. [przypis edytorski]

¹²*smertelnas* (iš rus.) — mirtinas. [przypis edytorski]

¹³*spurguota* — pumpuruota, su pumpurais. [przypis edytorski]

¹⁴*žilvitis* — guosių šeimos medis. [przypis edytorski]

¹⁵*liuosios* — laisvos. [przypis edytorski]

¹⁶*liaunas* — lengvai linkstantis. [przypis edytorski]

¹⁷*duja* — dulksmas, perk.: sąmyšis. [przypis edytorski]

¹⁸*biednas* — vargšas. [przypis edytorski]

¹⁹*notura* — natūra, prigimtis. [przypis edytorski]

²⁰*veidaliotas* — vaidilutis, senovės lietuvių ir prūsų pagonių kunigas, aukuro prižiūrėtojas. [przypis edytorski]

²¹*armota* (lenk.) — didelis šaunamasis ginklas. [przypis edytorski]

²²*prakilna* — brangi, didelės vertės, svarbi. [przypis edytorski]

²³*idant* — kad. [przypis edytorski]

²⁴*ūmus* — greitai supykstantis. [przypis edytorski]

²⁵*gadnas* (brus.) — vertas, tinkamas, geras. [przypis edytorski]

Diena ir antra praeina ant rodos,
Tarp brolių pulko daug gadinių²⁶ yra,
Bet rinkti ne lengva, nes kiekvieno vyro
Nuopelnas, šlovė ir cnatos²⁷ vienodos;
Tačiau abelną²⁸ tarp rinkėjų rodą
Už visus stato aukščiau Vallenrodą.

Jis atėjūnas, Prūsijos nepažįstams,
Padarė divus²⁹ kitoms karalystėms;
Ar mušė Maurus ant Kastilijos kalno,
Ar Turkams rodė silą³⁰ savo delno,
Ar murus plėšė — visur pirmutinis,
Kaip liūtas priešui puolė prie krūtinės;
Arba turniejuos, jei ėjo ant kardo,
Už česo³¹ priešas dėl šlovės jo vardo,
Bijodams gėdos už stengimą dyką³²,
Taip jam užleido viršūnės vainiką.
Ne tik už drąsą jam jaunystės metuos
Teko šlovinga tarp kareivių vieta,
Bet jį dabino krikščioniškos cnatos,
Meilė, pakara³³, paniekinimas svieto.

Nebuvo garsus tarp draugų ant dvaro
švelniu liežuvio priderančiu stonui³⁴,
Bet niekad kardo dėl užpelno gero
Nėra pardavęs ant sluzbos³⁵ baronui.
Klioštoriaus³⁶ tamsias numylėjo sienas,
Dievui pašvėsdams savo jaunas dienas;
Niekino svieto garbę, urėdystę³⁷,
Navat³⁸ giesmele, mergaičių draugystė
Pas šaltą širdį prieigos negavo.
Klausės nerodžiai pagirimo savo,
Į skautų veidą žiūrėti nemėgo,
Nuo meilių žodžių kuo toliausiai bėgo.

Ar jis toks buvo šalts iš prigimimo,
Ar paskui stojis³⁹ — pasakyti sunku;
Ne sens, bet žilas ir ant veido žymu,
Jog ir datyręs⁴⁰ aštrią laiko ranką (runkų).
Kartais — linksmesnei užėjus adinai⁴¹ —
Kaip ir nubudęs, jaunesiems ant divų,
Štukas ir juokus kaip sodinti sodino,
Arba mergaitėms žodelį vežlivą⁴²,

²⁶gadnieji — tinkami, geri, vertingi. [przypis edytorski]

²⁷cnata (lenk.) — dorybė. [przypis edytorski]

²⁸abelnas (brus.) — bendras, visuotinis. [przypis edytorski]

²⁹dyvai — keisti, stebuklingi dalykai. [przypis edytorski]

³⁰sila — jėga. [przypis edytorski]

³¹časas — tisas, kukmedis. [przypis edytorski]

³²dykas — pašėlęs, pasileidęs. [przypis edytorski]

³³pakara (lenk.) — nuolankumas. [przypis edytorski]

³⁴stonas (lenk.) — visuomenės sluoksnis pagal kilmę. [przypis edytorski]

³⁵sluzba (sl.) — tarnystė. [przypis edytorski]

³⁶klioštorius (lenk.) — vienuolynas. [przypis edytorski]

³⁷urėdystė — urėdo pareigos, darbas. [przypis edytorski]

³⁸navat (lenk.) — net. [przypis edytorski]

³⁹stojis (sl.) — tapo. [przypis edytorski]

⁴⁰datyręs (sen.) — patyręs. [przypis edytorski]

⁴¹adina — čia: gadina — valanda. [przypis edytorski]

⁴²vežlivas (rus.) — čia: mielas, malonus. [przypis edytorski]

Ant pagyrimo už patogią lytį,
Metė šypsodams kaip vaikeliams titį⁴³.
Bet toks linksmumas buvo trumpas, retas;
Benkiek kas žodį tars abejotingą,
Kurs tav neženkus ir paprastas matos,
Ojam jau širdį užšaldė meilingą.
Taip žodžiai: meilė, kaltybė, tėvynė,
Ar užminimas⁴⁴ Lietuvos ir mūšių,
Ūmai linksmybę nuo jo veido trynė.
Ir vėl liūdnumas apisiautė dūšią,
Ir vėl, į dūmas⁴⁵ pasinėręs, vienas
Tyloms sėdėjo per naktis ir dienas.
Gal dėl šventybės pašaukimo savo
Raškažia bego, kaip sveto nekistes.
Vieną tik žemes saldumą ragavo —
Raškažį⁴⁶ mielą tikros prietelystės,
Vieną turėjo prietelių gyvatos⁴⁷,
Kurį gadniausiu darė aukštos cnotos,
Labiausiai šventas ir pabažnas stonas,
Buvo tai senas minikas⁴⁸ Albonas.
Tasai jo griešną⁴⁹ dūšią spavedojo⁵⁰,
Tas paslaptinę jo širdies žinojo.
Laimingas! Rojų jau ant žemės rado,
Kas su šventaisiais prietelystę veda.

Taip broliai ėmė nuošaliai teirautis,
Mislyj⁵¹ vartyti vyro ypatybes.
Atrado kliautę⁵² — katras gi be kliautės?
Konrads kaip ugnies saugojos girtybės,
Konradas puotoj tikus kaip bažnyčioj,
Bet, užsidaręs pats vienas seklyčioj,
Dažnai srovėje apgirdančio vyno
Piktas negandas ir sielas skandino.
Tuočės⁵³ tarytum jis iš naujo gema⁵⁴:
Ant rūsto veido rausvos temės kėlės,
Mėlynos kitkart ir nemažos lėlės,
Kurios nuo laiko truputį aptemo,
Jau vėl kaip jaunos naujus žaibus pila,
Atsidusimai krūtyse nutyla,
Ašara meilės tikiai veidu rieda,
Rankos ant kanklių, lūpos giesmę gieda
Svetima kalba; nors žodžių nežino.
Bet tam, kas klausos, širdį sukabina
Gana užgirsti balsą kaip iš grabo,
Gana išvisti būdą giesmininko,
Širdis ir rankos nnuo pajautų⁵⁵ dreba,

⁴³titis (sen.) — tėtis. [przypis edytorski]

⁴⁴užminimas — užuomena. [przypis edytorski]

⁴⁵dūma (brus.) — mintis, apmąstymas. [przypis edytorski]

⁴⁶raškažis — prabangus, lengvas gyvenimas. [przypis edytorski]

⁴⁷gyvata — gyvenimas. [przypis edytorski]

⁴⁸minikas — kas mena, užmina mįslės. [przypis edytorski]

⁴⁹griešnas — nuodėmingas. [przypis edytorski]

⁵⁰spavedojo — klausė išpažinties. [przypis edytorski]

⁵¹mislyj — mintyse. [przypis edytorski]

⁵²kliautė — yda. [przypis edytorski]

⁵³tuočės — tuomet. [przypis edytorski]

⁵⁴gema — dab. gimsta. [przypis edytorski]

⁵⁵pajauta — jausmas, pojūtis. [przypis edytorski]

Pomėtis dirba iš paskiausios galės,
Akis nuleistos tarytumei tiko
Kažką žemėse sugaut dėl giesmelės.
Koks gi jos mazgas? Ne kaip gal jis vaiko
Savo jaunystę su pomėties tinklu
Po sraują tėkmę praėjusio laiko.
O kur jo dūšia? Šventnyčioj paminklų.

Bet skurdūs kankliai iš giesminio kuodo
Niekad linksmesnio balso neišduoda;
Ir rūstus veidas, šiaip nebodams⁵⁶ nieko,
Baidosi juoko kaip smertelno grieko⁵⁷.
Visas jis striūnas⁵⁸ užgauna paeiliai,
Lig tos, kur širdžiai skamba linksmiai, meiliai,
Visaspajautas klausitojas junta,
Tiktai svarbiosios — vilties nesupranta.

Dažnai jį broliai užėina iš tylo,
Stebis perimti negirdėtą bylą.
Konradas tuočės šoka kaip iš miego,
Numeta kanklius, giesmės nebegieda,
Baisiausiais žodžiais graso ir rūgoja⁵⁹,
Tylom's Albonui kažką pasakoja,
Šaukia kareivius, žada pakoroti,
Bet kam taip graso, negali žinoti.
Gąščiojas broliai; o Albonas sėda
Ir umus vyro prie draugių naminių
Viena pažiūra kaip žinuonis rėdo,
Pažiūra pilna žodžių paslėptinių.
Ar joje kerštą ar viltį parodo,
Tojaus suminkštin širdį Vallenrodo,
Tojaus no kaktos narso rukšles⁶⁰ trina,
Akis užgesia ir veidą vėsina.
Lyg kad žverinčiuj ant smarkybės⁶¹ liavo⁶²
Užveizdas, reikšdams kietą valdžią savo.
Tarp suprašytų žiūrinciujų minių
Duris atplešia krotu geležiniu.
Sustaugia žvėrys tai net ausis spengia,
Net veidą žmonės nuo išgąščio dengia:
Užveizdas vienas su reta drąsybe
Akis įspyręs į bestiją žiūri
Ir tokia dūšioj paslėpta galybę
Kaip ant pavadžio smarkininką⁶³ turi.

II

Varpai sužžė ant kuoro⁶⁴ koplųčios,
Nuobažnus⁶⁵ žmones ant nešparo šaukia;

⁵⁶*bodėti* — nemėgti, nekęsti. [przypis edytorski]

⁵⁷*griekas* (sl.) — nuodėmė. [przypis edytorski]

⁵⁸*striūna* (lenk.) — styga. [przypis edytorski]

⁵⁹*rūgoti* — barti, priekaištauti. [przypis edytorski]

⁶⁰*rukšlė* — raukšlė. [przypis edytorski]

⁶¹*smarkybė* — stiprybė. [przypis edytorski]

⁶²*liavas* (sl.) — liūtas. [przypis edytorski]

⁶³*smarkininkas* — kas labai smarkus, rūstus, žiaurus. [przypis edytorski]

⁶⁴*kuoras* — bokštas [przypis edytorski]

⁶⁵*nuobažnas* (sl.) — dievobaimingas. [przypis edytorski]

Su pirmu garsu iš rodų⁶⁶ seklyčios
Komtūrai, broliai ir kareivei plaukia
Į namus Dievo, maldas karštas neša
Ir šventos Dvasios padėjimo prašo.

GIESMĖ

Dvasia šventoji, paversme šviesybės,
Į Tave šiandien nusibėga žmonės
Su karšta malda iš širdies gilybės,
Geisdami Tavo švenčiausios malonės.
Nuleisk į širdis spindulį skaisčiausią,
Kurs mums nuo klaidės tikru būtų ginklu,
Kurs paženklintų iš mūsų gadniausią
Garbės aukštosios — perdetinio ženklų.
Mes sūnūs žemės toj pulsime ant kelių
Prieš tą, kas vertas bus malonės Tavo.
O Jėzau Kristau, išklausk vaikelių,
Apreišk akliems šventą valią savo!
Tegul išvysta per umų aklystę
Tą, kas tur platint Tavo karalystę.
Tegul už vadą viensirdžiai išrinkę,
Prieš jį ir galvas ir širdis palenkia.

Pabaigę maldą, iš vyriausio valios
Visi išėjo oran⁶⁷ pasilsėti;
Liepta netrukus vėl sugrįžt atgalios
Ir vėl iš naujo Dievą malonėti.

Vieni ant kiemo tebėra ant kojų,
Arba susėdę ant gonkų⁶⁸ vedinas,
Kiti, išklidę po sodą ir gojų,
Kur klėsta jaunas, gražus žuolynas,
Kvepuoja dūšia, ramumu pripilta,
Ir vaikštinėja. Naktis tiki, šilta,
Balzomu oras dosniai pašlakstytas,
Jaučiasi arti gaivinantis rytas.
Mėnuo, naktinę baigdamas kelionę,
Pro debesėlio blizgančią pašonę
Į patalinę apsiblausęs slinksta,
Akis mieguistas praverdams iš reto,
Tai vėl užverdams, pats nepasimato,
Kaip sunki galva kaskart žemyn linksta.
Taip pat griaudingas be vilties mylinčius,
Perbėgęs mislyj visą amžiaus kelią,
Visas linksmybes, sielvartus ir kančias,
Tai linksmi žiūri, tai verkia vaikeliu,
Ant galo, lenkias galvą ant krūtinės,
Rimo, neb'jausdams sunkiosios gadinės.

Bet pirms komtūras valandėles liuosas
Paveikslu brolių dykai negaišina,
Tuojaus Alboną ir šiaip senesniuosius,
Išminčia⁶⁹ tvirtus, į šalį vadina,

⁶⁶roda (lenk.) — pasitarimas. [przypis edytorski]

⁶⁷oran — į ora, t.y. į lauką. [przypis edytorski]

⁶⁸gonkas (lenk.) — prienamis, veranda. [przypis edytorski]

⁶⁹išminčia (kuo?) — dab.: išmintimi. [przypis edytorski]

Idant jų tyloms mislis tyrinėti,
 Paklausti, rodos, arba persergėti.
 Traukia į lauką, šneka, rodavojos⁷⁰,
 Misyse ieško teisingesnio sūdo⁷¹,
 Tarp to iš kelio pagražino kojas
 Į kraštą tiko, zerkolinio⁷² prūdo⁷³
 Ir ilgą čėsą veda kalbą tilią.
 Jau brekšta, reiki skubintis į pilį,
 Šiandien rinkimo roda paskutinė —
 Šit balsas... Iš kur? Iš kuoro kertinio.
 Į šitą kuorą prieš desetką⁷⁴ metų
 Jauna mergaitė iš tolimos pusės,
 Dūšios tvirtybę turėdama retą,
 Įžengė trumpint dieneles brangiausias.
 Ar jai pagirtas Dievo baimingumas
 Širdin įdėjo tokias baisias dūmas,
 O gal ir sąžinės nuotartį⁷⁵ pajutus
 Maldyt norėjo balzomu pakūtos⁷⁶
 Už jaunyستės gyvatą nelabą
 Ir čia, nabagė⁷⁷, gyva rado grabą.

Iš pradžios broliai draudė ir kalbėti,
 Ale⁷⁸ meldimais didžiais pergalėti
 Ant galo kuore paskyrė jai vietą.
 Tokiu tai būdu mergaitė taip anksti
 Visus jau ryšius patraukė su svieta;
 Ir vargiai koją įkėlė per slenkstį,
 Tuo durų vieta akmenims užplūdo;
 Paliko vieną tarp sienų tamsiųjų
 Ir bromų⁷⁹, kurios skiria no gyvųjų,
 Neb'atvers niekas iki dienai sūdo.

Vien liko langas į tą smerties guolį,
 Kur geri žmonės jai pašelpą siunčia,
 O dangus veja ir šviesos spinduolį.
 Griešnikė biedna, kokias baises kančia,
 Kokias gailyste tau širdis aplieta?
 Ar taip įgėlė neapykanta svieta,
 Jog saugais oro gaivinimo brango?
 Kaip tiktai stoji ant to baisaus kelio,
 Nieks jos nematė, kad ateit⁸⁰ prie lango
 Krūtine gaudyt kvėpimą vėjelio,
 Regėt gražybę dangaus stebuklingą,
 Ir mielus kvietkus žaliuojančių pievų,
 Ir veidą savo artimo meilingą;
 Slepiasi viena su mislims ir Dievu.

⁷⁰rodavoti (sl.) — dyoti patarimą. [przypis edytorski]

⁷¹sūdas (sl.) — teismas. [przypis edytorski]

⁷²zerkolinis (sl.) — kaip veidrodis. [przypis edytorski]

⁷³prūdas (sl.) — tvenkinys. [przypis edytorski]

⁷⁴desetka (sl.) — dešimtis. [przypis edytorski]

⁷⁵nuotartis — įtarimas. [przypis edytorski]

⁷⁶pakūta (sl.) — atgaila. [przypis edytorski]

⁷⁷nabagė — vargšė. [przypis edytorski]

⁷⁸ale (lenk.) — bet. [przypis edytorski]

⁷⁹broma (lenk.) — iškilmingi vartai su stogeliu. [przypis edytorski]

⁸⁰ateit' — ateitų. [przypis redakcyjny]

Bet vis dar žymu, jog tebėra gyva,
 Nes kartais žingsnius keleivio vėlyvo,
 Į šventą vietą ėmusio kelionę,
 Nustabdo kalba iš kuoro maloni,
 Kuria ji, galbūt, griešniką nedrąsų
 Malonėj Dievo nutikrinti geidžia.
 Ir kad vaikeliai Lietuvinkų-Prūsų
 Kuomet netoli susirinkę žaidžia,
 Tada pas langą mirga kažkas skaistas,
 Lig būt' spinduolis iš dangaus nuleistas
 Tekančios anksti žvaigždėlės aušrinės.
 Ar tai plovėna kasos gintarinės,
 Arba gal rankos kaip ir sniegas baltas
 Žegnoja galvas kudikių nekaltas.
 Ir taip beinant į ausis komtūro
 šitokie žodžiai atbėgo iš mūro:
 „Konrade, Dievžin, ar grįš diena šviesi,
 Vadu pastosi jiems ant prapuolimo,
 Bet koks bus galas, noprosnai⁸¹ slepiesi,
 Nepermainysi⁸² savo prigimimo;
 O kad ir žalčio priimtumei būdą
 Ir tai jų smarkaus n'išbėgtumei⁸³ sūdo:
 Daug dūšioj tavo senoviško liko,
 Kaip šit iš mano niekas neišnyko”.
 Stropiai komtūras kožna žodį seka
 Ir aiškiai girdi — pustelnikė šneka.
 Patamsy regis lig rankoms mosuoja,
 Ant krotų lango nusvirus dvilinka,
 Bet kam? Nes dyka⁸⁴ artesnė aplinka,
 Tiktai iš tolo kasžin kas duluoja⁸⁵,
 Tarytum mirga kareiviškas šalmas,
 Arti bus žmogus, ar supuvęs kelmas,
 Išnyko... Tai mat gal akys meluoja,
 Gal pirma šviesa aušros pabaidytas
 Nakties šešėlis į pakalnę ritas?
 „Ar girdžiat broliai” — Albonas sušuko
 „Konradas — balsas toks aiškus ir skardus
 Negi ant vėjo iš kuoro išstruko,
 Konrads, kaip žinom, Vallenrodo vardas,
 Čia pranašyste pustelnikės žymu,
 Tai Dievo balsas, iš jo valios rados,
 Sekim tą balsą ir ant surinkimo
 Te Vallenrodas bus Zokono⁸⁶ vadas”.

Visi pagavo tuos žodžius su striuku⁸⁷,
 Tuojaus šaukimas kėlės tarp kryžiuokų,
 Kartu iš kiemo, iš gojaus, iš sodo,
 Ir susiliejo vardan Vallenrodo.
 Garsai tik skamba ir po kalnas draikos:
 „Konradas — vadas, Konradas, būk sveikas!

⁸¹ *noprosnai* (brus.) — veltui. [przypis edytorski]

⁸² *permainyti* — pakeisti. [przypis edytorski]

⁸³ *n'išbėgtumei* — neišvengtum. [przypis edytorski]

⁸⁴ *dyka* (sl.) — apleista, nekultuvuota. [przypis edytorski]

⁸⁵ *duluoti* — darytis dulam, palšti. [przypis edytorski]

⁸⁶ *zokonas* (sl.) — ordinas. [przypis edytorski]

⁸⁷ *striokas* (sl.) — baimė. [przypis edytorski]

Buk sveikas Zokons, buk sveiki krikščionys,
Tegul prasmenga nuo žemės pagonyms!
Ir taip į pilį šaukdami parėjo,
Albonas vienas dar biškį palaukė,
Kitriai⁸⁸ į kuorą, į juos pažiūrėjo
Ir šitą dainą eidamas užtraukė:

DAINA

Vilija mūsų motina upelių,
Dangui prilygsta skaistumu veidelių;
Bet da skaistūnės Lietuvos dukrelės,
Gražesnio būdo, čystesnės⁸⁹ širdelės.

Vilija skaisti žaliame Kauno lauke
Tarp tuliponų ir narcizų plaukia;
O pas Lietuvę jaunieji berneliai —
Už tuliponus paikesni kvietkeliai.

Vilija niekin gražumą kvietkelių,
Nemuno ieško savo numylėto;
Lietuvei ilgu tarp savo bernelių,
Nes svetimam jos širdis pažadėta.

Viliją mielą Nemuns apkabinęs
Per uolas šiekštas, supdamas, kiloja,
Ir, meiliai glausdams prie šaltos krūtinės,
Drauge pranyksta marių gilumoje.

Ir tav' Lietuve, svetims apkabinęs
Atskirs nuo tėvų ir šalies gimtinės,
Ir tu kaip upė užmaršos vilnyse
Da griaudingesnė, nes viena nuskęsi.

Upei ir širdžiai ta perserga dyka:
Vilija bėga, o Lietuvė myli;
Vilija gelmėj Nemuno pranyko,
Lietuvė rauda pustelnikė pilyj.

III

Kad didis vadas, baigęs maldą savo,
Zokono šventą knygą pabučiavo,
Paėmė puikiai į silingas⁹⁰ rankas
Kardą ir kryžių, kaip ženklus galybės,
Užkėlė galvą, nors ji didžiai trankos
Pajautoms vienkart džiaugsmo ir rūstybės.
Ant veido juokas neženkliai prašvito,
Retas svetelis, jis reiškia ne džiaugsmą,
Bet kaip spindelis tarp debesų rito,
Drauge nešina ir saulę, ir griausmą.

Tas veidas vado, ta tvirtybė dūšios
Širdyse brolių kuria viltį naują;

⁸⁸ *kitriai* (lenk.) — gudriai. [przypis edytorski]

⁸⁹ *čysta* (sl.) — čia: skaisti. [przypis edytorski]

⁹⁰ *silinga* (sl.) — stipri. [przypis edytorski]

Jau milyj regi plėšimus ir mūšius
Ir gausiai lieja pagonišką kraują.
Nes kas drįs stoti prieš tokį galiūną,
Katram, jį regint, n' eis šiurpas per kūną?
Drebėk, Lietuvi! Valanda už durų,
Kurioje kryžius švis ant Vilniaus mūrų.

Dikas laukimas. Jau mėnuo, ir antras,
Ir metai cieli⁹¹ pakajaus praeina;
Lietuviai graso, o Konradas kantras
Atilsio savo ant karo nemaino.
O jei nebudęs ką pradės daryti,
Tai kaip ant keršto — net gėda sakyti —
Verčia parėdus⁹² ir būdus senovės,
Broliai išeję mat iš paklusnumo,
Prisiegt lauzą, iešką turtų, šlovės,
Vietoj pakaros puiki kilus' dūma;
Liepia atmesti tuos vaisius piktybės,
Cnatoj pakaroj esąs turts brangiausias.
Draudžia nekaltas zabovas⁹³, linksmybes,
Pasnikais spaudžia, prie pakūtos verčia,
Benkiek tik griekas, nors būtų mažiausias,
Aštriai koroja kaline ir smerčiu.

Tarp to Lietuvis, kurs kitkart iš tolo
No bromų miesto vengdavo kelionės,
Dabar kas naktį tuoj gan greit už volo
Degino sodžius, dėjo pančius⁹⁴ žmones,
Ir pasigirdams jau drįso sakyti,
Jog pas kryžiokus eis mišių laikyti.
Pirmkart vaikeliai iš gimtinės dubos
Tirpo no garso lietuviškos triūbos⁹⁵.

Kur gaus' geresnį laiką dėl karionės?
Name Lietuviai netur sutikimo,
Čia smarkus gudas, čia lenkas renk žmones,
Čia vėl tataris veda gaujas Krymo.
Vytautas, brolio nustumtas nuo sosto,
Pagelbos meldams, taip Zokoną glosto,
Žemės ir miestus valdžion duoti žada,
Bet užtarimo da ligšiol nerado.

Burblena broliai, rėdas vado peikia,
Ir tyloms šneka... o Konrads išnyko,
Albonas bėga ieškot slapstinyko,
Pily, koplyčioj niekur nesuvaikė.
Spėkauja misly vyro pasleptinę:
Bus gal nutraukęs pas kuorą kertinį.

Saugojo broliai jo slaptuosius pėdus,
Visi žinojo, jog vakaro čėse,
Kad žemės veidą, saulelei nusėdus,
Kiečiaus uždengia nakties skraistė vėsi,

⁹¹ *cielas* (sl.) — visas. [przypis edytorski]

⁹² *parėdas* (sl.) — tvarka. [przypis edytorski]

⁹³ *zabova* (lenk.) — linksmybės. [przypis edytorski]

⁹⁴ *dėti pančius* — įkalinti. [przypis edytorski]

⁹⁵ *triūba* (brus.) — vamzdžio formos medinis arba metalinis pučiamasis instrumentas. [przypis edytorski]

Jisai pats vienas, dūmodamas dūmas,
Braido be kelio po pievas ir krūmus,
Ar prisišliejęs prie kertinio mūro,
Ploščium⁹⁶ apsiaustas, kaip ir stulpas niūra,
Per visą naktį žingsnio nenužengia,
Bet niekad miegas akių neuždengia.
Dažnai ant balso pustelnykės tylo
Taipogi tyloms jo atsakims kyla,
Nors aiškiai žodžių negirdi, bet žymu
Iš jo paveiklo didžiai nespakaino⁹⁷,
Metimo rankų, galvos pakėlimo,
Jog ten ne menkas šnekėjimas eina.

GIESME IŠ KUORO

Kas gal suvest rokundą⁹⁸ ašarų daugybei?
Ar taip jau ilgą laiką jos kaip lietus lijo,
Ar taip akys ir širdis įmirkę kartybei,
Jog no atsidusimų krotai surūdijo?
Kur tik ašara krinta, tuoj uola šaltoji,
Kaip suminkštinta širdis, viduj sukavoja⁹⁹.

Yr' ugnis amžinoji pilyj Šventorago,
Tą ugnį kurstinėja kunigai pabažnūs;
Yr' nesenkanti versmė ant kalno Mendago,
Tą šelpia pūsnys sniego ir darganos dažnos;
Niekas ašarų mano nepapildo stopo¹⁰⁰,
Ale lig šiolei akis ir krūtinę sopa¹⁰¹.

Ten matutės lepumas, ten kalbos meilingos,
širdžiai miela tėvynė, viso pilnas dvaras,
Ten be rūpesčių dienos, naktys pakajingos¹⁰²,
Dūšioj šviesioj ramumas, kaip angelas geras,
Dieną ir naktį, lauke ir gūštoj¹⁰³ gimtinėj,
Neregimai, bet aiškiai no priepuolių gynė.

Trys mes dukterys augom prieglobsty matutės,
Man jau rodės jaunikiai, nes buvau vyresnė;
Šimtą kartų laimingos dieneles jaunutės,
Bet kas gi man parodė laimę tobulesnę?
O, gražus jaunikaiti! Kam kalbėt pradėjai,
Ko Lietuvoj žmoneliai nebuvo girdėję.

Apie Dievą Aukščiausį ir šventą tikybę,
Apie angelus šviesus bude jaunikaičių,
Apie puikias bažnyčias ir pilių gražybę¹⁰⁴,
Kur kunigaikščiai klauso liepimo mergaičių,
Kaip ąžuolai silingi, karūnuose smailūs¹⁰⁵,
O prie draugės jaunosios širdingi ir meilūs.

⁹⁶ *ploščius* (brus.) — ilgas be vatos apsiaustas. [przypis edytorski]

⁹⁷ *nepakainas* (lenk.) — neramus. [przypis edytorski]

⁹⁸ *suvesti rokundą* — suskaičiuoti. [przypis edytorski]

⁹⁹ *sukavoti* — suslėpti. [przypis edytorski]

¹⁰⁰ *stopa(s)* — indas. [przypis edytorski]

¹⁰¹ *sopėti* — skaudėti. [przypis edytorski]

¹⁰² *pakajingas* — ramus, tylus. [przypis edytorski]

¹⁰³ *gūšta* — lizdas. [przypis edytorski]

¹⁰⁴ *gražybė* (sen.) — grožis. [przypis edytorski]

¹⁰⁵ *smailūs* — į galą labai sulabėję. [przypis edytorski]

Kur žmogus, išnešiojęs griešną kūno našlą,
Su dūšia iškeliauja į dangaus aukštybę;
Ir aš, akimis dūšios išvydus tą kraštą,
Jaučiau n'išpasakytą širdyje linksmybę.
Ir laimėj ir nelaimėj lig šiolei dūmoju
Tai apie tave, mielas, tai vėl apie rojų.

Kryžiausp ant tavo krūčiu širdis mano vyrė,
Jame regėjau ženklą būvio dangiškojo,
Bet iš kryžiaus, neduokdiev, kad perkūnas spyrė,
Vis aplinkoj nutrenkęs ant žemės suklojo.
Nieko man nebegaili, nors ašaros byra,
Viską, tiesa, prapuldžiau, bet da viltis yra.

„Viltis“, neaišku atkartoto garsu
Ir prūdo kraštas ir gojaus tankynė.
Konradas, šokęs su juoku ir narsu¹⁰⁶,
„Kaip tai“, sušuko, „Čia da viltį minia?
Kam tos giesmelės? Gan esu girdėjęs
Apie jaunystės tavo linksmas dėjas.
Žinau, kaip augai „pas mielą matutę“
Ir kad galėjai laimingesnė būti...
Bėda jums, bėda, kvietkeliai gražieji,
Baisi gyvatė į sodą įslinko,
Kur tik, bjaurybė, krūtinę apskriejo,
Žolė suvito ir rožės nulinko,
Žali lapeliai, stiebelis jaunutis
Stojos geltoni kaip gyvatės krūtys!
Bėk, bėk nors mislyj į tą linksmą šalį,
Kur tavo laimė atsinaujint gali!
O man, bepročiui, už jos išplėšimą
Uždėk koronę¹⁰⁷ ir siųsk prakeikimą,
Ašara baisi, kur pereina uolą,
Tegul ant žemės dykai nenupuola,
Nuvošiu šalimą, tegul galvą varpo
Ir karščiu savo smilkinius aptraukia,
Tegul bus kančia be galo, be tarpo,
Noriu datirti, kas man¹⁰⁸ pekloj¹⁰⁹ laukia”.

BALSAS IŠ KUORO

Kalta jau, kalta, prašau dovanoti.
Vėlai atvykai, pas'ilgau be galo,
Nenorint rados vaikiška giesmelė. ...
Šalin tos giesmės, kam čia man rūgoti¹¹⁰?
Tik valandėlė su tavimi, mielas,
Drauge praleidau, bet tos valandėlės
Nei kaip neduočiau užu eiles cielas
Metų praleistų tykiai¹¹¹ ir nuobodžiai.
Tu pats kalbėjai ir teisūs tie žodžiai,
Jog prasti žmonės yra menkos dėlės¹¹²,

¹⁰⁶narsas — narsumas, drąsumas. [przypis edytorski]

¹⁰⁷koronė (lenk.) — karūna. [przypis edytorski]

¹⁰⁸man' — mane. [przypis redakcyjny]

¹⁰⁹pekla — pragaras. [przypis edytorski]

¹¹⁰rūgoti (sl.) — priekaištauti, pykti. [przypis edytorski]

¹¹¹tykiai — ramiai, tyliai. [przypis edytorski]

¹¹²dėlė — kirmėlė. [przypis edytorski]

Kurios purvynėj guli kaip apkaltos,
O jei, netyčia vilnimis iškeltos,
Kuomet išplaukia iš dumblinto garo,
Tai vargiai kartą nasrus atidaro,
Dangop išleidžia atodūσιο kvapą
Ir vėl sugrįžta į tamsųjį kapą.

Ne, aš dėl laimės tokios nesutverta;
Dar tykias dienas vesdama tevynėj,
Tarp draugininkų, linksmiausioj gadynėj,
Dažnai bodėjau, dusavau nekartą.
Dūšia nesoti iš palaimės savo
Kasžin ko naujo, aukštesnio goravo¹¹³.
Dažnai, pametus žalias lankas, gojus,
Ir ant aukščiausio kalno atsistojus,
Savimp dūmojau, melsčiu¹¹⁴ vieversėlių,
Kad po pluksnelę jie man nudalytų,
Geležiaus nuo žemės užu debesėlių,
Tik nuo šio kalno geisčiu nuraškytą
Mažą kvietkelį sau paminklan likti,
Potam¹¹⁵ į dangų lėkti ir išnykti.
Tu man¹¹⁶ išklausei, tu sparnais erelio,
Karaliau paukščių, į savę iškėlei,
Neb'geidžiu jūsų plunksnų, vieversėliai,
Nes kam beieškos debesyse kelio.
Kas didį Dievą danguose pažino
Ir didį vyrą savuoju vadina?

KONRADAS

„Didis ir didis! Tu, mano mieloji,
Dėl tos didybės tiek kenti, vaitoji¹¹⁷.
Pakęsk mažumą, trumpa valandėlė
Mums čia beliko to vargo nelabo.
Stojos kaip geidėm, gailėtis per vela¹¹⁸,
Verkim, bet tegul neprieteliai dreba,
Nes Konrads verkia idant juos naikintų
Ir kerštą savo jų galvoms ištrintų.
Ko čia atvykai iš klioštoriaus mūrų,
Iš tos šventnyčios pakajaus, ramumo?
Geriaus ten buvo arti rojaus durų
Verkt, man nematant, ir akis užverti,
Neg kaip šalyje melo ir kytrumo,
Ilgos' kančiose, tarp grabavų sienų,
Nuopenį¹¹⁹ smerties palingvėliu gerti,
Ir ubagiškai iš dienos į dieną
Žmonių pašelpa buitį užlaikyti.
O man to pradžios prisieina matyti
Šitą lindynę, ašaromis trušią,
Klausytis verksmo ir atsidusimų

¹¹³*goruoti* — čia: trokšti. [przypis edytorski]

¹¹⁴*melsti* — labai prašyti, maldauti. [przypis edytorski]

¹¹⁵*potam* (lenk.) — po to, vėliau. [przypis edytorski]

¹¹⁶*man* — mane. [przypis redakcyjny]

¹¹⁷*vaitoti* - aimanuoti, dejuoti. [przypis edytorski]

¹¹⁸*per vela* — per vėlu. [przypis edytorski]

¹¹⁹*nuopenis* — nuodai. [przypis edytorski]

Ir iš gailystės keikti savo dūšią,
Jog joj' užliko biškis pajautimų”.

BALSAS IŠ KUORO

Kad taip rūgoji, neb'lankyk šios vietos;
Jei ir ateisi, kalbėsi primigęs,
Ir lauksi žodžio — tai dykas bus žygis,
Neperleis balso sienos kuoro kietos.
Veriu jau langą, į tamsybę lįsiu
Ir tyloms karčias ašarėles rysiu.
Sudiev ant amžių, būk linksmas ir sveikas,
Tegul tau virsta laimingiausias laikas,
Tegul pranyksta užmaršoj adina,
Kuri tau širdį manimp užgraudino.¹²⁰

KONRADAS

„Palauk, ką dirbi, pagailėk nabago!
O jei meldimo nenori klausyti,
Perskelsiu galvą šit ant kuoro rago
Ir, kol teks dvasios, neliausiu prašyti”.

BALSAS IŠ KUORO

Ramdykim¹²¹ širdis, kam taip griaust be proto?
Atminkim, mielas, jog ant žemės ploto
Mes duje¹²² esam, kaip menki lapeliai,
Kaip ant smiltino du rasos lašeliai;
Benkiek vėjelis, netikėtu būdu
Iš čia išnyksim, nykim bent abudu.
Aš neatvykau karšyt galvos tavo;
Klioštorij baigti norėdama vikį¹²³,
Nedrįsau Dievui šventint širdį savo,
Kol ji globojo žemišką jaunikį.
Geidžiau palikti mūruose šventuose
Prie maldininkų stojus ant tarnystės,
Bet man per sunku buvo sielvartuose
Vienai nubūti¹²⁴, be tavo draugystės.
Atminiau, tuojau iš tolios kelionės
Sugrįžt turėjai į Marijos miestą
Atkersyt priešams už varguolius žmones,
Už savo brolių teisybę paliestą.
O jei ko žmogus nerimdamas laukia,
Metų ilgumą mislimis sutraukia.
Kas dieną širdis grišentį spėkavo,
Kas dieną augo pageidimai tvirti
Da vėl kartelį gyvenime savo
Tave išvysti, prie tavęs numirti.
Eisiu, dūmojau, po dangčiu namelio,
Ant uolos krašto, šalia viešo kelio
Atilsio ieškot, maž kam iš keleivių,
Pro mano gūštą praeinančiam arti,
Tropisės¹²⁵ vardą mielojo ištarti,

¹²⁰ užgraudino — užgrūdijo. [przypis redakcyjny]

¹²¹ ramdyti — raminti. [przypis edytorski]

¹²² dujė — pūkas. [przypis edytorski]

¹²³ vikis — čia: gyvenimas. [przypis edytorski]

¹²⁴ nubūti — ištverti. [przypis edytorski]

¹²⁵ tropisės — teiksis. [przypis edytorski]

Maž tarp karūnų ir šalmų kareivių
 Kuomet išvysiu pažįstamus ženklus;
 Tegul permaino ir rūbus, ir ginklus,
 Temaino veidą, papročius išvarto,
 Dar širdis mano pažins jį iš karto.
 Ir kad jam sunki kaltybė ant mūšio
 Lieps nešt aplinkuj smertį ir gaišimą,
 Visi keiks baisiai, rasis viena dūšia,
 Kuri iš tolo siųs palaiminimą.
 Ši tyki vieta man labai patiko
 Dėl česiškųjų¹²⁶ namų ir kapinių,
 Čia šventvagiška ausis kelianinko
 Negal girdėti mano pasleptinių,
 Čia prašalaičiui mano kančia baisi
 Napneš gailyste linksmo mislių būdo,
 Čionai ir tuje, sakau, maž ateisi
 Šnekėt su vėju ir vilnimis prado,
 Plastančioms tykiai vakariniam' čėse
 Ir pasiilgęs manęs pamimėsi.
 Dangus išpildė nekaltą geidimą,
 Dėkui Dievuliui už tokį likimą;
 Pirm tiek tik džiaugsmo norėjau turėti —
 Tavo paveikslą sapne regėti,
 Šiandien, o laime, šiandien galim drauge
 Abudu verkti...

KONRADAS

„Jei ašaros žliaugia¹²⁷,
 Ne didis pelnas. Žinai, kaip raudojau,
 Kad tavo glėby ant amžių prastojau,
 Kad, širdžiai alpstant, valiai užkietėjus,
 Veržiaus ant keršto naikint piktadėjus¹²⁸.
 Šiandien galėtų stotis pagal norą,
 Pragaištų priešai — tie debesys juodi,
 Kurie Lietuviams dengia šviesų orą,
 Tik tu man sūdo pabaigti neduodi.
 Nuo tos adinos, kaip čionai įstojai,
 Daugiau jau mano akiai ašarotai
 Nieko nebėra pasaulėj plačiojoj,
 Kaip tiktai prūdas ir kuoras, ir krotai.
 Visi aplinkuj verd geidimais karo,
 Jau balsas triūbos į kelionę varo,
 Aš tarp tų triūbų ir ginklų trenkimo,
 Geisdams girdėti tavo balsą mielą,
 Vakaro brangaus laukiu dieną cielą,
 O kad sulaukiu, globoj atminimo
 Pratešti džiaugsmą karščiausiai goruojų;
 Aš amžių savo vakarais meruojų¹²⁹.
 O čia tuo tarpu zokons savo varo,
 Prašo karionės, sau prapulties geidžia,
 Čia vėl Albonas už tingumą bara,
 Lig kardu širdį sopulingą žeidžia,

¹²⁶česiškas — laikinas. [przypis edytorski]

¹²⁷žliaugti — smarkiai tekėti, srūti. [przypis edytorski]

¹²⁸piktadėjus — piktadarys. [przypis edytorski]

¹²⁹meruoti — matuoti. [przypis edytorski]

Užmindams priešų žvėrišką žmogystę,
Pilis sugriauta, sodžius pilnas kraujo,
Man apejojant, vien akių gailystė
Gestantį kerštą uždega iš naujo.
Matyt, likimas išpildimą ima.
Niekas nuo karo neb'atkreips kryžiuokų,
Vakar pribuvo siuntinys iš Rimo¹³⁰,
Čia karop rengias mūsiškiai su striuku,
Čia svetimųjų visų svieta pusių
Griūti prigriuvo kareivių kaipusių,
Visi nekantrūs, šaukia balsu vienu,
Jog laikas esąs pult ant Vilniaus sienų.
Bet prisižinsiu, aš tarp tų rokundų,
Kur sver ant svaro giminių likimą,
Tave minėdamas, priešastis išrandu
Kiek tiek atitolint tą atsiskyrimą.
Jaunyste! Kaipgi tvirta valia tavo!
Pirm laimės, meilės, dangaus užsiginęs,
Pašvęst mokėjau save dėl tėvynės,
O šiandien silpnas aš senatvėj savo!
Šiandien kaltybė, ir Dievas, ir žmonės
Stumia į karą, o aš galvą žilą
Vengiu atitraukti nuo mūro pašonės,
Kad nepražaišti meilių tavo bylą¹³¹...
Baigė; iš kuoro tik ašaros krito,
Plaukė adinos tylėjimo ilgo;
Diena išaušo, nuo spinduolių ryto
Jau prūdo veidas raudonai pražvilgo;
Po skraiste lapų snaudžiantis krūmelis,
Glostomas tykų vėjelių, sujudo,
Nedrašiai gojūj pragido paukštelis
Ir vėl nutilo: per anksti nubudo.
Ilgai da liūdnas Konradas stovėjo,
Krotuos įspyręs ašarotas lėles¹³²,
Ant galo šoko, aplink pažiūrėjo,
Gieda paukšteliai... Mato čėsas vėlas,
Užvožė šalną, bruko į kapturą
Kaistantį veidą nuo verkimo tyko,
Drebančia ranka peržegnojo mūrą.
Ir akies mirksniu tarp krūmų pranyko.
Taip dvasia peklos nuo durų šventojo
Ant garso varpo ankstyvo atstoja.

¹³⁰*Rimas* (lenk.) — Roma. [przypis edytorski]

¹³¹*byla* — kalba, šnekėjimas. [przypis edytorski]

¹³²*lėlės* — rankų pančiai. [przypis edytorski]

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/mickevicius-konradas-valenrodas>

Tekst opracowany na podstawie: Adomas Mickevičius, Konradas Vallenrodas : pasaka isz lietuviszku ir prusiszku nusidavimu, Tilžėje : spauda ir kaszta Martyno Jankaus, 1891.

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Utwór powstał w ramach konkursu „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”, realizowanego za pośrednictwem MSZ RP w roku 2013. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o konkursie „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”. Publikacja wyraża jedynie poglądy autora i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Publikacja parengta įgyvendinanti projektą „Wolne Lektury” (<http://wolnelektury.pl>). Skaitmeninė reprodukcija padaryta Fondo „Nowoczesna Polska”/Lietuvos kultūros paveldo — virtualioje erdvėje (<http://www.epaveldas.lt>), pasitelkiant egzempliorių iš bibliotekos kolekcijos. Veikalas sukurtas konkurso, įgyvendinamo 2013 m. bendradarbiaujant su Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerija — „Bendradarbiavimas viešosios diplomatijos srityje 2013” („Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2013”) ribose. Leidžiama laisvai naudoti veikalą, su sąlyga, jog bus išsaugota aukščiausia pateikta informacija, taip pat informacija apie taikomą licenciją, teisės turėtojus bei konkursą. Publikacija išreiškia tik autoriaus pažiūrą, todėl negali būti tapatinama su oficialiomis Lenkijos Respublikos Užsienio reikalų ministerijos pažiūromis.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Monika Bogdziewicz, Paulina Choromańska.

Okładka na podstawie: kevin dooley@Flickr, CC BY 2.0

ISBN 978-83-288-0537-8

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Dołącz do Towarzystwa Przyjaciół Wolnych Lektur i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).